

Antwoordnota – Zienswijzen

Ontwerp Aanpassing zonbeleid en openstelling tweede tranche Structuurvisie Zon

1. Inleiding

Provinciale Staten hebben, in het kader van de aanpassing van het zonbeleid en openstelling tweede tranche Structuurvisie Zon in het landelijk gebied van Flevoland, op 20 april 2022 de volgende besluiten vastgesteld:

- A. Ontwerp Partiële herziening Omgevingsprogramma Flevoland i.v.m. de evaluatie van de eerste tranche van de Structuurvisie zon (grondgebonden zonne-energie in het landelijk gebied) en
- B. Ontwerp Verordening inzake wijziging regels grondgebonden zonne-energie in het landelijk gebied van Flevoland.

Hieraan voorafgaand hebben Gedeputeerde Staten op 15 maart 2022 het volgende besluit vastgesteld:

- C. Ontwerp Openstellingsbesluit Tweede tranche Structuurvisie Zon.

Deze ontwerpbesluiten zijn met name gebaseerd op de tussenbalans van het beleid voor (grondgebonden) zon op land in het landelijk gebied, die in 2021 is uitgevoerd nadat de eerste 500 hectare aan projecten in het landelijk gebied van Flevoland zijn vergund of in procedure zijn genomen. Ten behoeve van de openstelling van de tweede 500 hectare voor zon op land in het landelijke gebied wordt een aantal wijzigingen in beleid en regelgeving doorgevoerd.

De belangrijkste wijzigingen zijn de toevoeging van: een provinciale zonneladder, een bouwsteen over biodiversiteit en bodemkwaliteit en het verbod van zonne-energie op agrarische gronden. Tevens is de bouwsteen over landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit aangepast en zijn de randvoorwaarden voor de openstelling van de tweede tranche opgesteld.

Van de vaststelling van de ontwerpbesluiten is een kennisgeving geplaatst in het Provinciaal Blad 2022, 5242. Deze stukken hebben gedurende zes weken ter inzage gelegen van 5 mei tot en met 15 juni 2022. De ontwerpbesluiten waren in deze periode beschikbaar op www.flevoland.nl/ter-inzage. De ontwerp partiële herziening en de ontwerp verordening zijn daarnaast beschikbaar op www.ruimtelijkeplannen.nl (plannummer NL.IMRO.9924.OPzonneenergieFle-ON01 resp. NL.IMRO.9924.OVzonneenergieFle-ON01).

In deze antwoordnota wordt ingegaan op de ontvangen zienswijzen door middel van het weergeven van de in onderdelen gesplitste, integrale zienswijze (zonder taalcorrecties), de reactie van de provincie daarop en de eventueel hieruit voortvloeiende aanpassingen ten opzichte van de ontwerpbesluiten. Verder worden in deze antwoordnota de ambtshalve aanpassingen aangegeven die noodzakelijk zijn om enkele onregelmatigheden in het ontwerp op te lossen.

2. Zienswijzen

In totaal zijn er zeven zienswijzen op de ontwerpbesluiten ontvangen. Deze zijn alle binnen de terinzageleggingstermijn ontvangen. Zienswijzen zijn openbaar. Op grond van Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) worden de namen en adressen van indieners, indien deze geen bedrijven of instellingen zijn, in vrij toegankelijke digitale documenten geanonimiseerd.

De ontvangen reacties zijn van:

1. Indiener 1 d.d. 3-6-2022 (e-docsnr. 2954272)
2. TPS Solar d.d. 13-6-2022 (e-docsnr. 2969449)
3. Natuur en Milieufederatie Flevoland d.d. 13-6-2022 (e-docsnr. 2969453)
4. Gemeente Lelystad d.d. 15-6-2022 (e-docsnr. 2971141)
5. Coöperatie Windunie d.d. 15-6-2022 (e-docsnr. 2971138)
6. Holland Solar d.d. 15-6-2022 (e-docsnr. 2971131)
7. Turbine Zon B.V. d.d. 15-6-2022 (e-docsnr. 2971123)

3. Beantwoording zienswijzen

3.1 Algemeen

De binnengekomen zienswijzen leiden tot een aantal aanpassingen in provinciaal beleid en regelgeving voor grondgebonden zon in het landelijk gebied. Punten die vanuit de zienswijzen naar voren zijn gekomen hebben betrekking op: het plaatsingsverbod zon op agrarische grond; onbenutte netcapaciteit door uitsluiting agrarische grond, de provinciale zonneladder; dubbel grondgebruik/combinatie zon met agrarische bedrijfsvoering; motie 'zon op dak - zon op land'; monitoring tweede tranche; biodiversiteit; alternatieve locaties en zon-op-dak; Klimaat en RES-doel.

Met de (ontwerp)besluiten wordt provinciaal beleid regelgeving voor grondgebonden zon in het landelijk gebied gewijzigd. Het betreft de provinciale kaders in het beleid van het Omgevingsprogramma Flevoland en in de regelgeving van de vigerende Omgevingsverordening Flevoland en de nieuwe Omgevingsverordening provincie Flevoland onder de Omgevingswet. Uitwerking hiervan vindt plaats door gemeenten. Andere maatregelen ter stimulering van duurzame energieopwekking worden in het kader van de Regionale Energiestrategie vormgegeven.

3.2 Genummerde zienswijzen

1. Indiener 1

1	Zienswijze	Antwoord	Wijziging in beleid
1.1	Zonne energie is in opgang. Elk dak zou Zonne energie moeten vangen. Energie van de zon is gratis en biedt met accu's kansen om meer onafhankelijk te zijn	Dank voor uw reactie.	Geen

1	Zienswijze	Antwoord	Wijziging in beleid
	<p>van Import van kolen en gas uit buitenland. De andere zijde is dat in sneltreinvaart Nederland qua grondgebruik dicht slibt. Juist de Flevopolders kennen een uitstekende grondsoort waar in het buitengebied prima gewassen op zijn te telen, zelfs behorend tot de beste grondsoorten van Nederland.</p> <p>Dit proces van besluiten over energie heeft tijd gekost, en we moeten dan ook niet ons verbazen dat tijd en omstandigheden veranderen - tijdens dit proces. De oorlog in de Oekraïne, en daarmee de dreiging van voedseltekort zijn erg reëel. De prijsverhogingen staan niet op zichzelf. De noodzaak om een goede keuze te maken tussen grond waarop bv graan verbouwd kan worden, en waar zonnepanelen staan, is groot. En juist om dat voorgaande, de belangrijkheid van voedselvoorziening, denk ik dat het nuttig is om creatief om te gaan de andere noodzaak, energie uit zonlicht te winnen.</p>	<p>Wij delen uw zorg om zorgvuldig om te gaan met de weging van de belangen van enerzijds het behoud van vruchtbare landbouwgrond en anderzijds dat van de opwek van hernieuwbare energie. Het in het ontwerpbeleid opgenomen verbod van plaatsing van grondgebonden zon op agrarische grond binnen het landelijk gebied draagt bij aan een duurzame rol van de agrarische sector van Flevoland. Er bestaan niettemin nog steeds mogelijkheden voor zon op land, die weliswaar mogelijk complexer zijn dan benutting van landbouwgrond, zoals binnen de bebouwde omgeving, in restgebieden en langs (water)-wegen.</p>	
1.2	<p>Een aantal mogelijkheden om tot 1000 ha te komen zouden kunnen zijn :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. geheel of gedeeltelijk toepassen boven parkeerterreinen. Bijkomend effect is dat bij goede waterafvoer herbestraten minder vaak nodig is. 2. Gedeeltelijk overkappen van trottoirs en fietspaden. 3. Meer openlucht theaters in Flevoland, met energiedaken uiteraard. 4. Overkapping/zonnepanelen boven zijden van voetbalvelden en andere openlucht velden. 5. Gedeeltelijk overkappen en aan bovenzijde afsluiten van verkeerslawaaï gevoelige punten (snelweg bocht bij Utrecht/Zeist). 6. Het in een BV of stichting promoten en financieren van simpele overkappingen waarin de zonnepanelen, voor boten, voor landbouwgewassen, voor machines. 7. Drijvend waterdak in het IJsselmeer. <p>Steeds zijn er in bovenstaande voorbeelden ook frames nodig, echter de meerwaarde is groot. Waarom zouden we niet een doorlopende voorstelling in theatervorm willen in een giga openlucht theater. De soldaat van Oranje, maar dan in Flevoland. Of een theater dak waarmee we de Batavia werf mee beschermen.</p>	<p>Wij nemen kennis van uw constructieve bijdrage. De voorliggende wijziging van provinciaal zonbeleid en -regelgeving betreft grondgebonden zonne-energie in het landelijk gebied van Flevoland. Uw voorstellen passen niet binnen het kader van de onderhavige beleidswijziging. U kunt uw bijdrage desgewenst onder de aandacht brengen van uw gemeente, die dit punt onder meer kan inbrengen in het kader van de Regionale Energiestrategie Flevoland.</p>	Geen

1	Zienswijze	Antwoord	Wijziging in beleid
1.3	Nu is de eerste 1000 ha niet zomaar vol, maar grond van landbouw afnemen kost in dit geval tussen de 100 000 000 (100 miljoen euro) en 200 000 000 (200 miljoen euro). Stel het waren suikerbieten en goed bewerkte grasakkers, dan is de CO2 opname een afname geworden, groter dan 1000 ha bos. Was het graan, dan is de afname 10 000 ton per jaar. Elk jaar weer. (10 miljoen broden per jaar, een equivalent voor broodinnname van 200 000 mensen per jaar).	Wij nemen kennis van uw constatering.	Geen

2. TPS Solar

2	Zienswijze	Antwoord	Wijziging in beleid
2.1	Over een aantal aanpassingen hebben wij echter specifieke opmerkingen. Onze opmerkingen worden hierover per onderwerp zoals uitgewerkt in de Toelichting behandeld: Ad a. begrenzing hectares Wij hebben geen opmerkingen t.a.v. de toevoeging <i>netto</i> . Het doel van deze toevoeging sluit aan bij de kernwaarden van TPSolar. Al onze zonnepark-initiatieven zijn gericht op het stimuleren van de biodiversiteit en het verbeteren van de bodemkwaliteit. Dit is ook verankerd in de Gedragscode Zon op Land van Holland Solar waarbij TPSolar is aangesloten. We attenderen erop om de bouwstenen m.b.t. biodiversiteit, bodemkwaliteit en landschappelijke inpassing te beperken tot <i>dat</i> het moet gebeuren en niet <i>hoe</i> het moet gebeuren. Deze onderdelen vragen per gebied/plan een andere invulling. Ook onttrekt het omwonenden en belanghebbenden de kans om invulling te geven aan hoe zij een zonnepark voor zich zien. Door deze kans open te laten geef je meer ruimte	Dank voor uw reactie. We nemen kennis van uw instemming met het ontwerpbeleid dat uitgaat van het netto paneeloppervlak met betrekking tot de benutting van de beschikbare ontwikkelruimte. Wat betreft de aangepaste Bouwsteen IV – ‘Streef naar een hoge ruimtelijke kwaliteit van het Flevolandse landschap’ en de nieuwe Bouwsteen V ‘Behoud bodemkwaliteit en verbeter de biodiversiteit’ geldt, naast een aantal voorwaarden, het uitgangspunt dat elk project maatwerk is, waarbij van locatiespecifieke eisen moet worden uitgegaan.	Geen
2.2	Ad b. Geen zonnepanelen op agrarische gronden Wij kunnen ons niet vinden in de aanpassingen in de artikelen die betrekking hebben op Zon op Land. Ons inziens hebben de Provinciale Staten (hierna: PS) met het <i>Amendement “geen zonnepanelen op agrarische grond”</i> en de Motie ‘Zon op land – Zon op Dak’ een ‘politieke verdedigingslinie’ opgebouwd welke is gefundeerd op ontoereikende argumenten:	Wij nemen kennis van uw reactie op het amendement ‘Geen zonnepanelen op agrarische gronden’ en de motie ‘Zon op land – zon op dak’. De in de ontwerpbesluiten geformuleerde wijzigingen in provinciaal beleid en regelgeving voor grondgebonden zonne-energie vloeien voort uit de Beleidsevaluatie Structuurvisie Zon. Deze	Geen

2	Zienswijze	Antwoord	Wijziging in beleid
	<p>1. De PS beargumenteren dat bij de evaluatie de verhouding Zon op Land - zon op Dak is scheefgegroeid. (max. 33% op agrarische grond in het eerste kader, uiteindelijk 62% gerealiseerd).</p> <p>Deze cijfers zijn gepubliceerd in het rapport Beleidsvaluatie Structuurvisie Zon (hierna: Antea-rapport) van AnteaGroup (hierna: Antea). Echter plaats Antea een zeer belangrijke nuancering achter deze cijfers. Ten eerste zegt de formele bestemming van de grond niet zoveel over hoe zij in de praktijk wordt ingezet. In het percentage van 62% zitten gronden die minder geschikt zijn voor agrarisch gebruik of gronden die sowieso een andere bestemming hadden gekregen. Het percentage van 62% komt vanuit door het grootste project binnen de gemeente Noordoostpolder, waar langs de dijk tussen de windmolens Zon op Land in procedure is, die formeel een agrarische bestemming had, maar in de praktijk een beperkte agrarische waarde heeft. Ten tweede zijn de gestelde kaders (max. 33% agrarische grond) niet realistisch. Gemeenten en andere betrokken RES-partijen geven aan dat de zonder de inzet van agrarische gronden de energiedoelstellingen binnen de regio niet behaald kunnen worden. Ten derde moet ook worden meegenomen dat Zon op Land in grote aantallen gewoon makkelijker en sneller te behalen is. Voor grote oppervlakten op dak is gewoon meer tijd nodig om deze te realiseren. Wij vragen de Provincie oog te hebben voor een langere termijn. De verhouding <i>op dit moment</i> zou de snelheid van energietransitie op land niet moeten belemmeren.</p>	<p>wijzigingen zijn aangevuld op basis van de uitwerking van het amendement en de motie. Bij de besluitvorming over de ontwerpbesluiten zijn verschillende belangen afgewogen. Enerzijds het belang om zonne-energie op te wekken zoals afgesproken in de RES 1.0. En anderzijds het belang om de agrarische gronden te kunnen blijven gebruiken voor de landbouw. Conform de door Provinciale Staten ingediende amendementen voor invoering van een provinciale zonneladder en van een verbod op zonnepanelen op agrarische gronden in het buitengebied worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het telen op agrarische gronden gaat vóór op grondgebonden winning van zonne-energie - opwekking binnen de bebouwde omgeving, in restgebieden en langs (water-)wegen gaat boven opwekking op de agrarische gronden. 	
2.3	<p>2. De Provincie zegt oog te hebben op de netcapaciteit, specifiek dat dit aan de voorkant beter geregeld moet worden.</p> <p>Initiatiefnemers kijken samen met netbeheerders en energiemaatschappijen naar wat de beste/enige oplossingen zijn. Denk daarbij aan cable-pooling. Met de nieuwe beleidsregels kan de Provincie bepaalde gebieden/gronden uitsluiten die wellicht de enige optie zijn. Of zij wijst een gebied aan die enige tijd later niet meer geschikt is omdat er beperkte capaciteit is. In hoeverre houdt de Provincie <i>aan de voorkant</i> zelf rekening met het uitsluiten van gebieden en het netcapaciteit, en in hoeverre kan dit in beleid worden opgenomen? Wij merken hierbij op dat de beperkte capaciteit geen statisch gegeven is en de belangen van de netbeheerder belangrijk zijn maar</p>	<p>Ten aanzien van de beperkt beschikbare netcapaciteit geldt dat het de verantwoordelijkheid van de netbeheerders is om de beschikbare netcapaciteit toe te kennen aan initiatieven. De provincie overlegt regelmatig met de netbeheerders naar aanleiding van bij de provincie bekende initiatieven voor hernieuwbare opwek en tevens in het kader van de Regionale Energiestrategie Flevoland.</p>	Geen

2	Zienswijze	Antwoord	Wijziging in beleid
	<p>tegelijktijd niet het enige belang is dat bij een zonneproject speelt. Het belang van een goede afstemming wordt door ons uiteraard onderschreven. Wij denken dat initiatiefnemers, netbeheerders en gemeenten dit zelf het beste kunnen beoordelen aan de hand van hoe de situatie op dat moment is.</p>		
2.4	<p>3. De PS beargumenteren dat de zonneladder in de gemeenten verschillend zijn toegepast. Graag zien wij een verdere toelichting op deze stelling. In hoeverre zien de PS in de praktijk dat de zonneladder verschillend is toegepast?</p> <p>In het Antea-rapport wordt aangekaart dat de zonneladders van het Rijk en de gemeenten voldoende zijn en benadrukt dat een extra provinciale zonneladder niet noodzakelijk is. De facto wordt overal in Nederland de zonneladder toegepast. Het feit dat er grondgebonden zonneparken worden gerealiseerd betekent niet dat de ladder niet wordt toegepast. Het is <i>en/en</i> en niet <i>of/of</i>. We zien in de praktijk dat gemeenten, samen met agrariërs, dit zelf het beste kunnen toepassen. De PS voeren dit op als argument terwijl betrokken partijen hebben aangegeven dat dit niet nodig is. TPSolar pleit ervoor de ladder in zijn geheel niet op te nemen. Indien dit wel zou gebeuren vragen we een concretere formulering omtrent het stuk dat initiatiefnemers bij hun aanvraag <i>in dienen te gaan op de andere treden van de zonneladder</i> zodat initiatiefnemers en gemeenten exact weten waaraan ze moeten voldoen.</p>	<p>Op 22 december 2021 hebben Provinciale bij amendement "Inzet provinciale zonneladder" het college opgedragen een uniforme, provinciebrede zonneladder op te stellen die helder in gaat op de toepassing van zon op land binnen de daarvoor vastgestelde ruimtelijke kaders waarbij tevens wordt uitgegaan dat hiervoor geen agrarische gronden worden ingezet. Beleidskaders en de zonneladder zijn bij de invulling van de eerste tranche in de Flevolandse gemeenten verschillend toegepast. Dit is af te leiden uit de mate waarin gemeenten al dan niet tegemoet zijn gekomen aan de wens van initiatiefnemers tot het plaatsen van zonnepanelen op agrarische grond. Met de toevoeging van de provinciale zonneladder conform de voorkeursvolgorde van de NOVI wordt een overkoepelend kader gecreëerd dat op hoofdlijnen aansluit op en niet strijdig is met de reeds geldende - meer in detail uitgewerkte - zonneladders in de gemeenten. Dit biedt enerzijds op hoofdlijnen een gelijk speelveld en biedt anderzijds de gemeenten de ruimte om accenten aan te brengen conform hun eigen gemeentelijke beleid.</p>	Geen
2.5	<p>4. De PS beargumenteren dat de opwekking binnen de bebouwde omgeving, in restgebieden en langs (water-)wegen boven opwekking op de agrarische gronden gaat.</p>	<p>We nemen kennis van uw opvatting. Provinciale hebben op dit punt een belangenafweging gemaakt. Het</p>	Geen

2	Zienswijze	Antwoord	Wijziging in beleid
	<p>Dit argument komt overeen met de zonneladder. Overal in Nederland gaat de voorkeur uit naar deze volgorde. Ook de Flevolandse gemeenten hebben dit hun beleidskaders toegevoegd. Echter zien we dat de realisatie hiervan in de praktijk niet haalbaar is dan wel onvoldoende oplevert. Het feit dat we bepaalde locaties prevaleren zou niet moeten leiden tot een verbod op datgene wat in eerste instantie niet onze voorkeur geniet.</p>	<p>amendement "Inzet provinciale zonneladder" wordt mede onderbouwd met het uitgangspunt dat het telen op agrarische gronden vóór gaat op grondgebonden winning van zonne-energie. Er bestaan niettemin nog steeds mogelijkheden voor zon op land, die weliswaar mogelijk complexer zijn dan de benutting van landbouwgrond, zoals locaties binnen de bebouwde omgeving, in restgebieden en langs (water)-wegen, hetgeen Provinciale Staten in de toelichting van hetzelfde amendement beargumenteren. De provincie neemt de regie door expliciet aan te geven waar grondgebonden zonne-energie niet mogelijk is</p>	
2.6	<p>5. De PS beargumenteren dat er voldoende 'braakliggende terreinen beschikbaar zijn voor de 2e tranche', en dat daarom agrarische grond niet nodig is. De termen gebruikt in het Amendement verschillen van dat in het Ontwerp. Daarnaast funderen de PS haar argument met een passage uit het rapport, waarbij de kernconclusie van het stuk achterwegen wordt gelaten.</p> <p>Het Antea-rapport spreekt over dat er voldoende mogelijkheden zijn voor Zon op Land zonder dat daarvoor <i>goede agrarische grond</i> wordt ingezet. Dit betekent wat anders dan 'er zijn voldoende braakliggende terreinen'. Braakliggend terrein kan goede agrarische grond zijn, alleen op dat moment niet in gebruik. In het beleidsontwerp gaat het over alle agrarische gronden. Dit is een andere betekenis en/of definitie. Bovendien wordt op de aangehaalde bladzijde een tegenovergestelde invulling gegeven: <i>"de Structuurvisie Zon heeft betrekking op landelijk gebied en niet hetzelfde is als agrarisch gebied. Vanuit meerdere gemeenten komt het signaal dat er ruim voldoende mogelijkheden zijn voor zon op land, meer dan in totaal 1000 ha, zonder daarvoor goede agrarische grond te hoeven inzetten. Er zijn ook gemeenten die aangeven dat de energiedoelen niet gehaald kunnen worden zonder de inzet van agrarische gronden... Bovendien zijn er agrarische gronden</i></p>	<p>Wij herkennen ons niet in de opmerking dat de termen gebruikt in het amendement verschillen van dat in de ontwerpverordening en ontwerp partiële herziening.</p> <p>We erkennen met u dat op basis van nauwkeurige lezing van de betreffende passage in het Antearapport niet zondermeer de conclusie kan worden getrokken dat er 1.000 hectare niet-agrarische grond braak ligt die beschikbaar is voor de tweede tranche. Er bestaan niettemin nog steeds mogelijkheden voor zon op land, die weliswaar mogelijk complexer zijn dan de benutting van landbouwgrond, zoals locaties binnen de bebouwde omgeving, in restgebieden en langs (water)-wegen, hetgeen Provinciale Staten in de toelichting van hetzelfde amendement beargumenteren.</p>	Geen

2	Zienswijze	Antwoord	Wijziging in beleid
	<p><i>met lagere kwaliteit. Ook zien gemeenten vanuit de markt vraag bij agrariërs die kans zien op een stabiele aanvulling van hun inkomsten. Kwalitatief gezien is er van de inzet van goede agrarische gronden tot op heden weinig sprake."</i> (noot: Antea Group, p. 27) Met de nieuwe beleidsregels bemoeilijkt de Provincie agrariërs, gemeenten en initiatiefnemers in het bepalen van welke gronden geschikt zijn. De Provincie stelt dat het noodzakelijk is dat zij oordeelt over welke gronden in aanmerking komen omdat het ten kosten gaat van goede grond. De praktijk laat zien dat dit niet noodzakelijk is en dat alle huidige betrokken partijen zelf een goede invulling kunnen geven aan het bovenstaande. De Provincie gaat met dit amendement juist in tegen wat het rapport aanbeveelt (noot: Antea Group, p. 6). Wij pleiten er dan ook voor om dit niet op te nemen in het nieuwe beleid en de invulling hiervan op lokaal niveau te laten oplossen.</p>	<p>De provincie neemt de regie door expliciet aan te geven waar grondgebonden zonne-energie niet mogelijk is.</p>	
2.7	<p>6. De PS beargumenteren dat alle betrokkenen gebaat zijn bij een helder kader voor de 2e tranche. TPSolar ziet niet in hoe de Provincie met deze extra regels dit 'verheldert'. Welke maatstaven zal de Provincie hanteren/toetsen welke niet door de gemeenten worden toegepast?</p> <p>Betrokkenen, specifiek de gemeenten, hebben nadrukkelijk aangegeven dat de Structuurvisie Zon en andere beleidskaders <u>niet</u> gewijzigd moeten worden. Als risico hebben de gemeenten aangegeven dat een beleidswijziging zou zorgen voor discontinuïteit. Met de huidige wijziging wordt een zwaardere procedure ingericht voor initiatiefnemers (noot: Antea Group, aanbevelingen 1, 6 en 8). De nieuwe beleidsregels creëren onduidelijkheid bij betrokken partijen, wat zorgt voor meer onzekerheid. Het is niet bekend welke additionele toetsen de Provincie zal toepassen. Met de nieuwe opzet kan de Provincie, als alle partijen een mooi afgerond plan hebben, alsnog de stekker eruit trekken omdat zij zelf het, zonder duidelijk toetsingskader, ongeschikt acht.</p> <p>TPSolar doet alles in samenspraak met gemeenten, grondeigenaren en omwonenden. We creëren draagvlak in de omgeving voor onze initiatieven door in een vroeg stadium met alle partijen in gesprek te gaan. Een van de belangrijkste onderdelen van het proces is omwonenden en belanghebbende gelijk te betrekken. De Provincie heeft aangegeven dat zij het 'ontbreken van politiek draagvlak' en 'weerstand in de samenleving' als een risico ziet. Er</p>	<p>Provinciale Staten hebben in haar besluit op 22 december 2021 met het amendement inhoudende een verbod van de plaatsing van grondgebonden zon op agrarische grond in het buitengebied overwogen dat dit verbod een verheldering is van het beleidskader. Hoewel in alle gemeenten het beleid is gericht op spaarzaam gebruik van agrarische grond, was er op dat moment slechts één gemeente waarin de facto sprake was van een verbod van benutting van agrarische grond ten behoeve van de opwek van zonne-energie.</p> <p>Toetsing van initiatieven door gemeenten vindt plaats aan de hand van de bouwstenen en provinciale zonneladder zoals opgenomen in het Omgevingsprogramma Flevoland en de Omgevingsverordening Flevoland. Deze bouwstenen worden met de ontwerp-partiele herziening gewijzigd en aangevuld. De provinciale zonneladder biedt een</p>	Geen

2	Zienswijze	Antwoord	Wijziging in beleid
	<p>zullen altijd tegenstanders zijn die om wat voor reden dan ook niet willen dat er een zonnepark komt bij hun in de buurt. De afwegingen rond duurzame energie en de weestand die daarbij komt kijken is en zal blijven, overal in Nederland. Wij zien niet in hoe de nieuwe beleidsregels op provinciaal niveau ertoe leiden dat de zorgen rond de risico's zullen minderen. Het verzwaren van de beleidsprocedure biedt de gelegenheid voor de provinciale politiek en discussie te starten over iets waar lokaal wel consensus over is. Hoe groter de afstand, op politiek en geografisch vlak, hoe groter de weerstand. Wij pleiten voor een zo lokaal mogelijke benadering.</p>	<p>overkoepelend kader waarbinnen vanuit het gemeentelijk beleid accenten kunnen worden gelegd. In die zin voldoet het als een gesprekskader tussen provincie en gemeenten.</p>	
2.8	<p>Ad C.</p> <p>De Motie “Zon op dak - zon op land” van de PS ziet op het ruimtelijk effect van grote oppervlakten met zonnepanelen. De PS stellen dat deze oppervlakten mee moeten tellen bij het aantal hectaren van zon op land, nu zij een groot ruimtelijk effect heeft in het landelijk gebied. Zij verliezen op deze manier de totale energieopgave uit het oog.</p> <p>De Motie in tegen de zonneladder en de beredenering dat de opwekking binnen de bebouwde omgeving, in restgebieden en langs (water-)wegen boven opwekking op de agrarische gronden gaat. Carports zoals het parkeerterrein bij Walibi zijn bij uitstek een mooi voorbeeld hoe restructuur of ruimte langs/op infrastructuur gebruikt kan worden voor de opwek van duurzame energie. De Motie creëert ruimte voor de Provincie te schuiven met treden binnen de ladder. De hectare van 500ha zal sneller gevuld zijn met oppervlakten die in eerste instantie in de andere trede vielen. De doelstellingen rond Zon op Dak blijken al te hoog gegrepen nu blijkt dat een flink aantal daken niet in aanmerking komen. Met de Motie zal dit aantal verder dalen. Met het ‘verplaatsen’ van het begrip kan er vervolgens gewezen worden naar dat de verhouding Zon op Dak/Zon op Land steeds verder uit elkaar groeit, zoals bij Ad b. sub 1, en dus Zon op Land geremd moet worden. Terwijl er de facto niet meer wordt opgewekt, want het aantal zonnepanelen is hetzelfde gebleven. De Provincie zou meer oog moeten hebben op wat er nodig aan is MWh. Onze advies sluit aan bij dat van Antea: denk minder in het aantal hectare, en meer in wat er nodig is om te voldoen aan de totale energieopgave. De Motie gaat niet alleen in tegen dit advies, maar ook tegen het doel van de zonneladder.</p>	<p>Op 27 mei 2020 hebben Provinciale Staten de motie ‘zon op dak – zon op land’ aangenomen. Deze motie heeft niet als oogmerk om reguliere Zon-op-dakprojecten, zoals bijvoorbeeld op boerenschuren of andere bestaande bebouwing, mee te tellen binnen de 500 hectare, maar alleen om grootschalige installaties die qua schaal en uitvoering dezelfde landschappelijke impact hebben als ‘Zon op land’ en die alleen juridisch kwalificeren als ‘Zon op dak’ mee te laten tellen bij de beschikbare ontwikkelruimte.</p> <p>Het zonbeleid is gekoppeld aan de doelen van de Regionale Energie Strategie, conform de RES 1.0.</p>	Geen

2	Zienswijze	Antwoord	Wijziging in beleid
2.9	Ad d. Ten aanzien van de artikelen m.b.t. de monitoring dan wel evaluatie hebben wij geen verdere opmerkingen. Wel gaan wij mee in de bevindingen van Antea als het gaat om de verhouding tussen gemeente, provincie en partijen. Zoals gemeenten aangeven zien we graag de provincie als gesprekspartner aan tafel. Op deze manier is zij geen gesprekspartner, maar een extra beslisorgaan. Door de Provincie toe te voegen aan de procesprocedure verzwaart en vertraagt zij het traject.	We herkennen ons niet in de constatering dat de provincie als extra beslisorgaan wordt toegevoegd aan de procesprocedure. De provincie treedt op als gesprekspartner maar dit ontslaat haar niet van haar rol om initiatieven uiteindelijk te toetsen aan het beleid. Het ontwerpbeleid wijzigt op dit punt niets ten opzichte van de bestaande situatie.	Geen
2.10	Het statenvoorstel van de Provincie plaatst onder punt 9 al zelf de kanttekening: <i>“Het verbod van zonne-energie op agrarische gronden leidt mogelijk tot minder zon op land en daarmee minder opgewekte zonne-energie dan is dan afgesproken in de RES 1.0.”</i> De Provincie heeft, als partner van de RES, zich gecommitteerd aan de klimaatdoelstellingen. Met de beoogde wijzigingen devalueert zij de urgentie van de doelstellingen. De Provincie staft haar argumenten op ontoereikende argumenten, zij gaat in tegen het advies van betrokken partijen en zij verliest het oog op de totale energieopgave. We vragen de Provinciale Staten de Ontwerp Verordening van de Omgevingsverordening Flevoland niet te implementeren.	De provincie onderschrijft de klimaatdoelstellingen en de RES. De RES 1.0 bevat het bestaande provinciale beleid. De genoemde kanttekening beschrijft een risico. Voor de uitvoering van het aangepaste beleid, inclusief het verbod op zonne-energie op agrarische gronden, betekent dat er extra zal worden moeten ingezet op locaties binnen de bebouwde omgeving, in restgebieden en langs (water)-wegen. In het ontwerp zon-beleid gaat het overigens niet zozeer over de urgentie of de ambitie van de klimaatdoelstellingen, maar vooral over ruimtelijke regelgeving omtrent de locaties van grondgebonden zonne-energie.	Geen

3. Natuur en Milieufederatie Flevoland

3	Hoofdlijn	Antwoord	Wijziging in beleid
3.1	De eerste 500 ha. zijn gerealiseerd en dat is goed nieuws! De zonne-energie die hiermee wordt opgewekt is een goede stap richting een duurzaam Flevoland en de uitvoer van de Regionale Energie Strategie. Ook de volgende 500 ha. zijn enorm belangrijk om vaart te houden in de energietransitie.	Dank voor uw reactie. De provincie is met u verheugd dat de eerste tranche voor grondgebonden zonne-energie is afgelopen.	Geen

3	Hoofdlijn	Antwoord	Wijziging in beleid
	<p>Opeenstapeling uitsluitingsgebieden</p> <p>Tegelijkertijd zien we een groeiend aantal obstakels in de realisatie van deze tweede 500 ha. Op 22 december 2021 heeft de Provinciale Staten de motie geen zonnepanelen op agrarische gronden aangenomen. In het nieuwe coalitieakkoord van de gemeente Noordoostpolder staat dat de gemeente alle opwek zonne-energie in het landelijk gebied gaat verbieden. Ook de groeiende netcongestie is een probleem. Het gevolg van het groeiend aantal uitsluitingsgronden is dat er slechts weinig geschikte plaatsen over blijven voor zonnepanelen op land voor de realisatie van de tweede 500 ha.</p>	<p>De provincie onderschrijft de klimaatdoelstellingen en de RES. De RES 1.0 bevat het bestaande provinciale beleid.</p> <p>Voor de uitvoering van het aangepaste beleid, inclusief het verbod op zonne-energie op agrarische gronden, betekent dat er extra zal moeten worden ingezet op locaties binnen de bebouwde omgeving, in restgebieden en langs (water)-wegen.</p>	
3.2	<p>Grote wateren ongeschikt</p> <p>Omdat er zo weinig geschikte plaatsen op het land overblijven om zonne-energie te realiseren wordt er steeds vaker gekeken naar de grote wateren van Flevoland, zoals het Gooi-, Marker en IJsselmeer, als mogelijk gebied voor het plaatsen van zonneparken. De Natuur en Milieufederatie Flevoland is hier om meerdere redenen tegen.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Er is nog weinig bekend over de ecologische effecten op natuur van grootschalige opwek op het water. De locaties voor drijvende zonneparken (wateren rondom Flevoland) is beschermd Natura2000-gebied. In dit gebied geldt ook de Europese Vogelrichtlijn. – Ongeacht de effecten zou het plaatsen van grootschalige zonneparken in beschermde natuur een optie moeten zijn die komt nadat alle anderen zijn afgefallen. Met deze natuur moet uiterst voorzichtig worden omgegaan. – Laatstelijk, het bouwen van zonneparken in beschermd watergebied schept een negatief precedent. Ook voor het bouwen van nieuwe woningen wordt steeds vaker buitendijks gekeken. Als we beginnen met zonneparken eindigen we met ongewenste buitendijkse woningbouw. 	<p>De stukken die ter inzage lagen en waar u een zienswijzen op heeft ingediend, betreffen beleid en regels voor de opwekking van zonne-energie op het landzijdig deel van Flevoland en dus niet op de grote wateren van Flevoland, behoudens daarin liggende bedijkte eilanden die ook tot het landzijdige deel van Flevoland worden gerekend.</p> <p>Natuurgronden staan op de provinciale zonneladder op dezelfde trede als de landbouwgronden met als enige verschil dat in het geval van toepassing van slimme functiecombinaties natuurgronden niet volledig worden uitgesloten.</p> <p>Wij willen u verder erop wijzen dat in de RES 1.0 is aangegeven dat een concreet beleid voor zon op water voorsnog niet aan de orde is.</p>	Geen
3.3	<p>Geschikte plaatsen</p>	<p>We nemen kennis van uw ideeën. Deze worden deels al in de praktijk gebracht. Ze kunnen wellicht, voor zover dat aan de orde</p>	Geen

3	Hoofdlijn	Antwoord	Wijziging in beleid
	<p>Ondanks de hierboven geschetste situatie zijn wij positief over de realisatie van de 500 ha. zonne-energie in het landelijk gebied. Er liggen namelijk genoeg kansen die nu nog niet benut worden. Hieronder een aantal voorbeelden.</p> <ul style="list-style-type: none"> – In ontwikkeld gebied in het buitengebied. Bij Walibi zijn zonneparken gerealiseerd boven bestaande parkeerterreinen. Met dit soort creatieve oplossingen kan een deel van de opgave al in ontwikkelde openbare ruimte in het buitengebied worden ingevuld. – Windparken. Tussen windmolens ligt veel potentie om een deel van de opgave in te vullen. In Flevoland staan veel windmolens waar tussen of rondom zonneparken kunnen worden gebouwd. Het voordeel hiervan is dat de windmolens al aangesloten zijn op het net, en dus goed gebruik kan worden gemaakt van cable-pooling. – Langs wegen. Langs de A6 liggen nog tal van kansen voor het opwekken van zonne-energie. Ook in de Noordoostpolder liggen kansen langs de wegen. – Langs dijken. Op en naast de dijken liggen veel kansen. Flevoland heeft kilometerslange dijken die benut kunnen worden voor zonne-energie opwek. De Knardijk is zeer kansrijk omdat deze geen waterkerende functie meer heeft. De Markerwaarddijk (Houtribdijk) biedt volop kansen voor zonnepanelen, zeker aan de zuidzijde op land. – Grond die door klimaatverandering vernat. In Flevoland is in grote delen van het buitengebied sprake van stevige bodemdaling (bijlage 1). Op termijn leidt dat tot vernatting van (landbouw)grond (bijlage 2). Deze grond wordt hierdoor onaantrekkelijk voor landbouw. Deze gebieden kunnen worden benut voor de opwek van zonne-energie en moet als zodanig worden bekeken. – We blijven benadrukken dat ook dakoppervlak in het landelijk gebied benut dient te worden. Een groot onbenutte potentieel ligt bij daken in het landelijk gebied, waar nu nog geen panelen op liggen. Denk bijvoorbeeld aan (agrarische) bedrijven. Volgens onderzoek van het Kadaster is er potentie voor 944 ha. grootschalige opwek op Flevolandse daken en potentie voor 523 ha. kleinschalige opwek. 	<p>mocht zijn, inspiratie vormen voor een onderbouwd voorstel aan Provinciale Staten om af te wijken van het verbod van plaatsing van grondgebonden zon op agrarische grond in het buitengebied</p> <p>Ten aanzien van het punt bodemdaling het volgende. In het najaar van 2021 is het gebiedsproces bodemdaling in Flevoland gestart. Eén van de kennissporen binnen dit gebiedsproces is 'zon op land'. Binnen dit spoor wordt met gebiedspartners (grondeigenaren, overheden, kennisdelers) onderzocht of het mogelijk is om objectief te bepalen (op basis van fysieke/meetbare parameters) wanneer regulier landbouwkundig gebruik op percelen in bodemdalingsgebied niet meer mogelijk voldoende rendabel is en zon op land een misschien een alternatief vormt voor regulier landbouwkundig gebruik.</p>	

3	Hoofdlijn	Antwoord	Wijziging in beleid
3.4	Afsluitend willen wij benadrukken dat zonneparken altijd natuurinclusief dienen te worden geplaatst met oog op het verhogen van de biodiversiteit in en om zonneparken. Er is een handreiking opgesteld door de Natuur en Milieufederaties om energieprojecten op een, voor de natuur, verantwoorde manier te realiseren.	In het omgevingsprogramma is bij de voorliggende beleidswijziging al een extra bouwsteen opgenomen (Behoud Biodiversiteit en bodemkwaliteit) met hetzelfde doel. De motie Behoud biodiversiteit d.d. 28 april 2021 ligt hieraan ten grondslag.	Geen

4. Gemeente Lelystad

4	Hoofdlijn	Antwoord	Wijziging in beleid
4.1	<p>Allereerst willen wij onze waardering uitspreken over het voornemen om de tweede tranche van 500 hectare zon open te stellen. Hiermee wordt er een volgende stap mogelijk gemaakt om bij te dragen aan het verduurzamen van de energie-opwek en CO2 reductie. Hiermee wordt ruimte gegeven om de doelstellingen voor energieneutraliteit van zowel de Provincie (2023 excl. mobiliteit en 2030 inclusief mobiliteit) als de Gemeente Lelystad (2025 excl. Mobiliteit) te behalen. Wij zien, ondanks de inzet op energiebesparing, een groeiende vraag naar elektriciteit door de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de elektrificatie van de mobiliteits- en utiliteitsector. Hiermee stijgt de noodzaak voor duurzame productie van elektriciteit. Wij hebben vragen en opmerkingen bij de uitvoerbaarheid van de door u ter inzage gelegde regeling en de mate waarin deze regeling bijdraagt aan het behalen van de doelstellingen.</p> <p>1. U beperkt het gebruik van landbouwgronden voor energieproductie uit zonne-energie. Gezien de evaluatie is een groot deel van de huidige energieproductie hier gelegen. Is er onderzocht in hoeverre er alternatieve locaties beschikbaar zijn om de tweede tranche mee te vullen? In Lelystad zijn er geen langjarig braakliggende terreinen beschikbaar om de gemeentelijke doelstelling mee te bereiken.</p>	<p>Dank voor uw reactie en voor het onderschrijven van het belang van het openstellen van de tweede tranche voor grondgebonden zonne-energie. Het zonbeleid is gekoppeld aan de doelen van de Regionale Energie Strategie, conform de RES 1.0.</p> <p>Er is niet specifiek onderzocht in hoeverre er alternatieve locaties beschikbaar zijn naast agrarische gronden in het buitengebied. Er bestaan niettemin in beginsel nog steeds mogelijkheden voor zon op land, die weliswaar mogelijk complexer zijn dan de benutting van landbouwgrond, zoals binnen de bebouwde omgeving, in restgebieden en langs (water)-wegen, hetgeen Provinciale Staten in de toelichting van het amendement "Geen zonnepanelen op agrarische gronden" beargumenteren.</p> <p>De provincie neemt de regie door expliciet aan te geven waar grondgebonden zonne-energie niet mogelijk is.</p>	Geen

4.2	<p>2. Netcongestie is een grote beperking bij het realiseren van zonne-energieprojecten. In het buitengebied liggen kansen om gebruik te maken van de bestaande en nieuwe aansluitingen van windturbines. Het college vindt dat met uw voornemen wordt dit onmogelijk gemaakt en leidt het aansluiten van nieuwe zonneparken tot onnodig hoge aansluitkosten of tot het helemaal niet kunnen aansluiten vanwege de genoemde netcongestie.</p>	<p>Als gevolg van het verbod van plaatsing van grondgebonden zonnestroominstallaties op agrarische grond in het buitengebied kan deze efficiënte oplossing inderdaad niet worden benut voor opwek op agrarische gronden in het buitengebied maar mogelijk wel ten behoeve van opwek op andere locaties, bijvoorbeeld langs (water)-wegen en binnen het stedelijk gebied. Op zichzelf leidt het niet kunnen benutten van agrarische grond ten behoeve van de opwek door grondgebonden zonnestroominstallaties in het buitengebied echter niet tot hogere aansluitkosten of het niet kunnen aansluiten van nieuwe zonneparken vanwege netcongestie.</p>	Geen
4.3	<p>3. Door het niet toe staan van zonnevelden op agrarische gronden voorzien wij een onevenredige druk op het bestaande elektriciteitsnetwerk. Nieuw te realiseren zonne-energie in het buitengebied (op agrarische gronden) gaat naar alle waarschijnlijkheid gebruik maken van de Renewable Energy Hub die opwek, opslag en infra van energie slim integreert en congestie tegengaat. Het niet toe staan van zonnevelden op agrarische gronden doet hiermee afbreuk aan de eigen doelstelling van de provincie; dé proeftuin van Nederland worden op het gebied van energie en opslag. Daarnaast is het halen van de gemeentelijke doelstelling energieneutraal te zijn in 2025 onhaalbaar geworden.</p>	<p>Bij de besluitvorming over de ontwerpbesluiten zijn verschillende belangen afgewogen. Enerzijds het belang om zonne-energie op te wekken zoals afgesproken in de RES 1.0. en anderzijds het belang om de agrarische gronden te kunnen blijven gebruiken voor de landbouw. De provincie hanteert daarbij de volgende uitgangspunten uit de amendementen voor invoering van een provinciale zonneladder en van een verbod op zonnepanelen op agrarische gronden in het buitengebied:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het telen op agrarische gronden gaat vóór op grondgebonden winning van zonne-energie - opwekking binnen de bebouwde omgeving, in restgebieden en langs (water-)wegen gaat boven opwekking op de agrarische gronden. 	Geen

		<p>Daardoor kan deze oplossing niet worden benut op agrarische gronden in het buitengebied maar wel op locaties binnen de bebouwde omgeving, in restgebieden en langs (water)-wegen.</p> <p>Met het oog op een eventuele uitzondering wordt de mogelijkheid geboden om een goed onderbouwd plan voor te leggen aan Provinciale Staten.</p> <p>In de ontwerp-zonbeleid gaat het overigens niet zozeer over de urgentie of de ambitie van de klimaatdoelstellingen, maar vooral over ruimtelijke regelgeving omtrent de locaties van grondgebonden zonne-energie.</p>	
4.4	<p>4. Als gemeente herkennen we de zorg om de concurrentie van landgebruik voor energie versus productie van voedsel. Hier zijn echter tussenvormen mogelijk om energieproductie als aanvullende activiteit toe te staan waarbij de agrarische productie niet beperkt wordt. Denk bijvoorbeeld aan opname in wisselteelt met mobiele opstellingen, dubbelgrondgebruik etc. Als gemeente zijn wij hierover ook in overleg met onze raad om te komen tot gemeentelijke kaders. In het concept Beleidskader zonneparken Lelystad, die is aangehouden tot er duidelijkheid is over uw herziene regeling, is een zorgvuldige landschappelijke inpassing belangrijk maar sluit dit nog niet geheel uit. Door ons college is uitgesproken dat het agrarische bedrijf in hoofdfunctie behouden moet blijven door een maximale oppervlakte te stellen aan een project. Hierdoor blijft de agrarisch functie van het betreffende bedrijf in stand en kan het project landschappelijk en technisch zorgvuldig worden ingepast met aandacht voor bestaande netcapaciteit (cable pooling met windturbines), ecologie, beleving open landschap en versterking economische verdien capaciteit van het bedrijf. In uw regeling is onduidelijk waaraan een afwijking moet voldoen omdat er gemotiveerd moet worden hoe aan de bouwstenen wordt voldaan, waar juist van afgeweken wordt. Het college vindt dat hier een objectief toetsingskader voor gegeven moet worden waar wij als college ons beleid op kunnen vormgeven.</p>	<p>Op 22 december 2021 hebben Provinciale Staten bij amendement "Geen zonnepanelen op agrarische gronden" het college opgedragen om te bepalen dat agrarische gronden niet mogen worden ingezet voor plaatsing van zonnepanelen in het landelijk gebied. Daardoor kunnen deze oplossingen zoals wisselteelt gecombineerd met mobiele opwek van zon vooralsnog niet worden toegepast op agrarische gronden in het buitengebied. Met het oog op een eventuele uitzondering wordt de mogelijkheid geboden om een goed onderbouwd plan voor te leggen aan Provinciale Staten. We delen uw constatering dat een objectief toetsingskader op dit punt dienstbaar zou kunnen zijn ten behoeve van de te maken afweging door Provinciale Staten.</p>	Geen
4.5	<p>5. Het college ondersteunt de gedachte van een zonneladder waarbij de voorkeur voor zon op dak een belangrijke eerste stap is. Echter kan dit geen volgorde met zich mee brengen omdat projecten zelfstandig</p>	<p>De provinciale zonneladder is gebaseerd op de voorkeursvolgorde van de Nationale omgevingsvisie (NOVI) en sluit hier op aan</p>	Geen

	beoordeeld moeten worden op ruimtelijk relevante criteria. Het al dan uitvoeren van een project buiten de beïnvloedingsfeer van een aanvrager om mag niet leiden tot een negatief besluit.	met uitzondering van trede 4 “Op landbouw- en natuurgronden”. De voorkeursvolgorde houdt geen volgtijdelijkheid in.	
4.6	6. Zonnepanelen hebben als doel om duurzame energie te produceren. En voorkomt milieu- en natuurschade veroorzaakt door energieproducenten die gebruik maken van fossiele bronnen (gas of olie). Het verbaast het college dan ook dat de landbouwsector, die invloed heeft op het milieu door monocultuur, stikstofuitstoot en daarmee lage ecologische waarde heeft, lager op de zonneladder staat dan de natuurgronden die beschermd moeten worden.	Natuurgronden staan op dezelfde trede als de landbouwgronden met als enige verschil dat in het geval van toepassing van slimme functiecombinaties natuurgronden niet volledig worden uitgesloten.	Geen
4.7	7. In uw monitoringsdoelen missen wij het effect van het bereiken van energieneutraliteit.	Dat klopt. Het ontwerp-zonbeleid is gekoppeld aan de doelen van de Regionale Energie Strategie, conform de RES 1.0. In het ontwerp-zonbeleid gaat het overigens niet zozeer over de urgentie of de ambitie van de klimaatdoelstellingen, maar vooral over ruimtelijke regelgeving omtrent de locaties van grondgebonden zonne-energie.	
4.8	8. In artikel 2.21 geeft u aan dat zonnepanelen op dak groter dan 1 hectare, vallen onder uw omgevingsverordening. Dit is juridisch niet toegestaan omdat het realiseren van zonnesystemen op daken omgevingsvergunningsvrij is. Hierop mag u daarom geen maximum instellen.	Het is ons bekend dat het realiseren van zonnepanelen op daken onder voorwaarden omgevingsvergunningsvrij is. Dit is geregeld in artikel 2 lid 6 van bijlage II bij het Besluit omgevingsrecht. Het is absoluut niet de bedoeling in de provinciale verordening een maximum te stellen op het aantal hectares dat vergunningvrij mag worden gerealiseerd of daarvoor een vergunningplicht in te stellen. Met de aanvulling van de begripsomschrijving ‘grondgebonden opstelling voor zonne-energie’ in artikel 2.21 vigerende omgevingsverordening (en artikel 1.1 nieuwe omgevingsverordening) wordt elke omvangrijke oppervlakte groter dan één hectare aan zonnepanelen in het landelijk gebied gelijkgesteld aan grondgebonden zon.	Ja, verduidelijken van de toelichting bij de verordening

		Dergelijke initiatieven wil de provincie gelijk behandelen als grondgebonden zon. Dit betreft het meetellen van deze initiatieven bij de beschikbare ontwikkelruimte voor grondgebonden zon en de toetsing aan de bouwstenen zoals opgenomen in paragraaf 6.1.2.2 (zonne-energie) van het Omgevingsprogramma Flevoland. De toetsing aan de bouwstenen kan alleen worden uitgevoerd als er sprake is van een initiatief dat omgevingsvergunning-plichtig is. Dit zullen we verduidelijken in de toelichting.	
4.9	9. In artikel 6.1.2.2.4 'ten behoeve monitoring door gemeente aan te leven gegevens' van de verordening is opgenomen dat de gemeente verplicht wordt om informatie aan te leveren bij de provincie. Aangezien verleende vergunningen gepubliceerd worden, stellen wij voor dat de provincie op basis van deze publicaties zelf een monitoring opzet.	De provincie monitort de vergunningverlening en uitvoering van initiatieven voor grondgebonden zonne-energie in het buitengebied om de mate van benutting van de beschikbare ontwikkelruimte en het tempo waarin deze verloopt te kunnen bepalen. Hierbij wordt uitgegaan van het netto-paneeloppervlak. De provincie wordt hierdoor in staat gesteld om aan gemeenten en initiatiefnemers actuele informatie over de nog resterende ontwikkelruimte te verschaffen. Als de ontwikkelruimte geheel is volgelopen laat de provincie geen nieuwe initiatieven voor grondgebonden zon meer toe. De monitoring dient tevens om de voortgang te kunnen bepalen ten aanzien van de doelen van de Regionale Energie Strategie (RES). De lijst van door de gemeenten aan te leveren gegevens is dienstbaar aan dit doel. Deze gegevens zijn niet altijd expliciet op te maken uit de verleende vergunning.	Geen
4.10	Dit overwegende concluderen wij dat de aanpassing van uw beleid de energietransitie onnodig bemoeilijkt en de haalbaarheid van de doelstellingen in het geding is. Wij verzoeken u daarom ruimte te geven voor	Bij de besluitvorming over de ontwerpbesluiten zijn verschillende belangen afgewogen. Enerzijds het belang om zonne-	Geen

	lokaal maatwerk om energieproductie, onder toetsbare voorwaarden ook op agrarische gronden, mogelijk te maken zodat uw en onze energiedoelstellingen haalbaar en uitvoerbaar te realiseren zijn.	energie op te wekken zoals afgesproken in de RES 1.0. En anderzijds het belang om de agrarische gronden te kunnen blijven gebruiken voor de landbouw. Op 22 december 2021 hebben Provinciale Staten bij amendement "Geen zonnepanelen op agrarische gronden" het college opgedragen om te bepalen dat agrarische gronden niet mogen worden ingezet voor plaatsing van zonnepanelen in het landelijk gebied. Dit op basis van het argument dat het telen op agrarische gronden vóór gaat op grondgebonden winning van zonne-energie. En dat opwekking binnen de bebouwde omgeving, in restgebieden en langs (water-)wegen gaat opwekking op de agrarische gronden. Met het oog op een eventuele uitzondering wordt de mogelijkheid geboden om een goed onderbouwd plan voor te leggen aan Provinciale Staten.	
--	--	--	--

5. Coöperatie Windunie

5	Hoofdpijn	Antwoord	Wijziging in beleid
5.1	<p>ALGEMENE PUNTEN</p> <p>De Provincie Flevoland zou haar koppositie moeten koesteren</p> <p>De Provincie Flevoland geeft aan dat een van de drie belangrijkste punten van toevoeging 'het verbod van zonne-energie op agrarische gronden' is. Door zonne-energie op alle agrarische gronden te verbieden, wordt veel ondernemerschap, innovatiekracht en efficiëntie in het energietransitie onnodig afgeknepen. De provincie Flevoland loopt voorop in de hoeveelheid duurzame energie opwek ten opzichte van andere Nederlandse provincies en dat is een bewonderenswaardige positie. De positie van koploper van Flevoland is mede gekomen door helder beleid, gericht op het mogelijk maken</p>	<p>Dank voor uw reactie.</p> <p>Bij de besluitvorming over de ontwerpbesluiten zijn verschillende belangen afgewogen. Enerzijds het belang om zonne-energie op te wekken zoals afgesproken in de RES 1.0. en anderzijds het belang om de agrarische gronden te kunnen blijven gebruiken voor de landbouw. Het plaatsingsverbod van zonnepanelen op agrarische grond in het buitengebied</p>	Geen

5	Hoofdlijn	Antwoord	Wijziging in beleid
	van projecten en (agrarisch) ondernemerschap. De voorgestelde beleidswijzigingen rondom zonneenergie doen dat teniet.	betekent dat ondernemerschap en innovatie worden uitgedaagd om hetzij locaties te vinden zonder agrarische bestemming of locaties in het stedelijk gebied. Met het oog op een eventuele uitzondering wordt de mogelijkheid geboden om een goed onderbouwd plan voor te leggen aan Provinciale Staten.	
5.2	Inbreiding met zon op agrarische grond is een oplossing voor netcongestie Door zonne-energie op agrarische gronden te verbieden wordt de kans op net-inbreiding onmogelijk gemaakt. Het huidige elektriciteitsnet in Flevoland is vol en daarmee lijkt de energietransitie krakend tot stilstand te komen. Het enige wat nog wel kan, is inbreiden van het net door zonnestroominstallaties aan bestaande windturbineaansluitingen toe te voegen. Het opwek profiel van zonne-energie is immers complementair aan wind, oftewel wanneer de zon schijnt waait het niet en andersom. Echter veel windturbines staan op agrarische grond. Met de huidige voorgestelde wijzigingen wordt het bijplaatsen van zonnepanelen bij de windturbines de facto onmogelijk.	We zijn bekend met het capaciteitsprobleem op het elektriciteitsnet en de mogelijkheid die bestaande netaansluitingen van windturbines bieden voor de opwek van zonne-energie met gebruikmaking van cable pooling. Als gevolg van het plaatsingsverbod van zonnepanelen op agrarische grond in het buitengebied kan deze oplossing daar niet worden toegepast maar in sommige gevallen mogelijk wel op locaties zonder agrarische bestemming of op locaties in het stedelijk gebied. Met het oog op een eventuele uitzondering wordt de mogelijkheid geboden om een goed onderbouwd plan voor te leggen aan Provinciale Staten.	Geen
5.3	Breek geen bestaande netinfrastructuur af Als onderdeel van Windpark Zeewolde, Windplan Blauw en Windplan Groen moeten straks honderden turbines verdwijnen. Daarmee dreigen hun aansluitingen nutteloos te worden. Dat is afbraak van de bestaande (net)infrastructuur. Deze kapitaalvernietiging conflicteert met uw Structuurvisie Zon, Bouwsteen III - Bundel en combineer waarin u stelt: "Maak waar mogelijk gebruik van de bestaande (infra)structuur, bijv. (snel)wegen, waterkeringen, kabels, windopstellingen, etc."	De bouwsteen III Bundel en combineer is één van de bouwstenen die deel uitmaken van het ontwerp-zonbeleid. De toepassing van die bouwsteen moet in samenhang worden gezien met het integrale ontwerp-zonbeleid. Hiervan maakt het - op grond van het amendement "Geen zonnepanelen op agrarische gronden" - in het ontwerpbeleid toegevoegde plaatsingsverbod van	

5	Hoofdlijn	Antwoord	Wijziging in beleid
		zonnepanelen op agrarische grond in het buitengebied, onderdeel uit.	
5.4	Koester uw ondernemers in de energietransitie Onze leden in Flevoland willen graag bestaande en vrijkomende netaansluiting gebruiken voor een zonnestroominstallatie. Een locatie waar een windturbine heeft gestaan, is immers snel en makkelijk aan te wenden voor de opwekking van zonne-stroom, want het aansluitpunt staat er al. Echter staan veel van die inkoopstations op of direct naast agrarische grond. Zonne-energie op landbouwgrond verbieden, ontnemt onze leden de mogelijkheid om ondernemer in duurzame-energieopwekking te blijven.	Als gevolg van het verbod van plaatsing van grondgebonden zonnestroominstallaties op agrarische grond in het buitengebied kan deze efficiënte oplossing inderdaad niet worden benut voor opwek op agrarische gronden in het buitengebied maar mogelijk wel ten behoeve van opwek op andere locaties, bijvoorbeeld langs (water)-wegen en binnen het stedelijk gebied.	Geen
5.5	Ondersteun elektrificatie van het boerenbedrijf Veel van onze leden willen graag duurzame energie opwekken om hun CO2-uitstoot te compenseren en op termijn hun landbouwmachines te elektrificeren. Een elektrificatie van de agrarische onderneming vraagt wel om de koppeling van lokale vraag aan de lokale opwek van duurzame energie. Een zonneveld met opslag naast de hoeve is ons ziens de beste lokale opwek die er is. Echter is grond naast een hoeve meestal bestemd als agrarisch. Een zonnestroominstallatie op agrarische grond moet voor de elektrificatie van het boerenbedrijf wel toegestaan moeten zijn.	Toepassing van kleinschalige grondgebonden zon direct bij de boerderij of schuur wordt niet uitgesloten. De (voormalige) agrarische bouwpercelen waar zelfstandige, bij elkaar horende bebouwing is toegelaten vallen, conform de Omgevingsverordening Flevoland, niet onder de definitie van agrarische grond en derhalve ook niet onder het verbod van plaatsing van grondgebonden zon. Hiervoor moet mogelijk wel de gebruikelijke uitgebreide procedure worden doorlopen.	Geen
5.6	Biedt boeren een alternatieve inkomstenbron in de landbouwtransitie Een verbod op zonnestroominstallaties op agrarische grond ontnemt agrarisch ondernemers de mogelijkheid voor een alternatieve inkomstenbron. Niet alleen de energiesector, maar ook de landbouwsector is in transitie en heeft grote uitdagingen op o.a. haar stikstofuitstoot. De opwek van duurzame energie is onderdeel van een toekomstbestendig agrarisch bedrijf. Zonne-energie biedt boeren namelijk de neveninkomsten om over te schakelen naar biologische of extensieve landbouw met minder stikstof.	Voor een duurzaam behoud van de agrarische sector is evenzeer van belang dat agrarische grond duurzaam beschikbaar blijft. Provinciale Staten hebben juist met dat oogmerk als uitgangspunt aangenomen dat het telen op agrarische gronden vóór gaat op grondgebonden winning van zonne-energie. Het overschakelen naar minder intensieve vormen van landbouw zou niet a priori afhankelijk moeten worden gesteld van inkomsten uit de opwek van hernieuwbare energie.	Geen

5	Hoofdlijn	Antwoord	Wijziging in beleid
5.7	<p>PUNTEN IN DE FORMULERING VAN UW BELEID</p> <p>Voorts zouden wij graag de onderstaande suggesties doen voor de formulering van uw beleid en hebben wij enkele opmerkingen van redactionele aard.</p> <p>Deel A</p> <p>Deel A van de ter inzage liggende stukken spreekt over de invoer van de Provinciale zonnelader (pagina 7). Daarin is toegevoegd: het telen op agrarische gronden gaat vóór op grondgebonden winning van zonne-energie en opwekking binnen de bebouwde omgeving in restgebieden en langs (water)wegen (trede 3) gaat boven opwekking op landbouw en agrarische gronden gaat (trede 4). De Provinciale zonneladder zou hier uitgebreid moeten worden, om zodoende de nuance terug te brengen in het beleid en het nuttig gebruiken van vrijgekomen netaansluitingen een plaats in het beleid te geven.</p> <p>Trede 4a betreft nu natuurgronden en trede 4b, de hoogste van de zonneladder, zijn landbouwgronden. Voorstel is om trede 4 in drieën op te delen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 4a - Agrarische en natuurgronden indien het project gebruik maakt van slimme combinaties van duurzame energie en/of gebruik maakt van bestaande infrastructuur. - 4b - Natuurgronden – met toelichting zoals nu op pagina 7 - 4c - Landbouwgronden – met toelichting zoals nu op pagina 7 	<p>Wij hebben kennis genomen van uw suggestie tot aanpassing aan de zonneladder.</p> <p>Op 22 december 2021 hebben Provinciale bij amendement "Inzet provinciale zonneladder" het college opgedragen een uniforme, provinciebrede zonneladder op te stellen die helder in gaat op de toepassing van zon op land binnen de daarvoor vastgestelde ruimtelijke kaders waarbij tevens wordt uitgegaan dat hiervoor geen agrarische gronden worden ingezet.</p> <p>Met de toevoeging van de provinciale zonneladder conform de voorkeursvolgorde van de NOVI wordt een overkoepelend kader gecreëerd dat op hoofdlijnen aansluit op en niet strijdig is met de reeds geldende - meer in detail uitgewerkte - zonneladders in de gemeenten. Dit biedt enerzijds op hoofdlijnen een gelijk speelveld en biedt anderzijds de gemeenten de ruimte om accenten aan te brengen conform hun eigen gemeentelijke beleid.</p>	Geen
5.8	<p>De uitbreiding van de zonneladder conform bovenstaand voorstel, sluit aan bij Bouwsteen IV in het beleid 'Streef naar een hogere ruimtelijke kwaliteit van het Flevolands landschap' (pagina 14). Belang nummer 4, hybride gebieden, is aandacht voor landschapsinnovatie. Combinaties van opwerkmogelijkheden in energielandschappen zijn bij uitstek een voorbeeld van een hybride gebied en kent landschapsinnovatie door slim ruimtegebruik en een combinatie van technieken.</p>	Wij nemen kennis van uw constatering.	Geen
5.9	<p>Het definiëren van de voorwaarden en beoordeling per project kan op gemeentelijk niveau uitgevoerd worden, waar een beter beeld van de lokale situatie is. Deze vorm van maatwerk sluit aan bij Bouwsteen V, behoud</p>	<p>De gemeente beoordeelt als bevoegd gezag als eerste in hoeverre initiatieven passen binnen het gemeentelijk en provinciaal beleid.</p>	Geen

5	Hoofdlijn	Antwoord	Wijziging in beleid
	bodemkwaliteit en verbetering biodiversiteit. Deze bouwsteen dwingt immers al tot maatwerk door in te spelen op specifieke lokale omstandigheden.		
5.10	<p>Deel B</p> <p>In dit deel wordt gesproken over een wijziging van artikel 2.21 (pagina 3), met een uitzondering voor glastuinbouw i.r.t. zonne-energie in landelijk gebied en uitzonderingsgebieden voor zonne-energie op agrarische gronden. Waarbij tevens wordt verwezen naar een kaart. Niet duidelijk is of de kaart “Uitzonderingsgebieden voor zonne-energie op agrarische gronden” dezelfde is als toegevoegd met de naam “Uitzondering glastuinbouw i.r.t. zonne-energie in landelijk gebied” (pagina 4). Of de juiste kaart ontbreekt, of de toegevoegde kaart is niet volledig (in titel en in uitzonderingsmogelijkheden).</p>	<p>Dank voor uw opmerkzaamheid. Ook wij hebben gezien dat de kaarten per abuis ontbraken bij de stukken zoals deze ter inzage hebben gelegen. Deze kaarten voegen we ambtshalve en n.a.v. uw zienswijze toe aan de definitief vast te stellen wijzigingsverordening.</p> <p>Bij de wijzigingsverordening is er sprake van twee kaarten; te weten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ de kaart Uitzonderingsgebieden voor zonne-energie op agrarische gronden en ▪ de kaart Grondgebonden zonne-energie in het landelijk gebied die wordt hernoemd tot Uitzondering glastuinbouw i.r.t. zonne-energie in landelijk gebied. <p>Deze kaart is openbaar omdat deze onderdeel is van amendement B ‘Zonnepanelen op gietwaterbassins’, dat is aangenomen in PS op 20 april 2022 (Amendement-B) en daarmee van de ontwerp-wijzigingsverordening.</p> <p>De kaart met uitzonderingsgebieden voor zonne-energie op agrarische gronden (zie ook artikel 2.26 lid 2 en 2.27). Op deze kaart staan de agrarische gronden waar het bij wijze van uitzondering wel door de provincie is toegestaan grondgebonden zonne-energie te realiseren. Het betreft de agrarische gronden waarop enerzijds in de eerste tranche een grondgebonden opstelling voor zonne-energie is toegestaan en anderzijds de</p>	Ja, beide kaarten worden toegevoegd aan de wijzigingsverordening

5	Hoofdlijn	Antwoord	Wijziging in beleid
		<p>agrarische gronden die in de tweede tranche op verzoek daaraan door provinciale staten worden toegevoegd.</p> <p>De kaart met de uitzondering voor de glastuinbouw betreft de glastuinbouwgebieden waar zonne-energie op gietwaterbassins is toegestaan (zie ook artikel 2.26 lid 3) in het landelijk gebied. Dit zijn de glastuinbouwgebieden rondom Luttelgeest/Marknesse en Ens.</p>	
5.11	<p>Artikel 14.23 (pagina 5) benoemt de Werkingsgebieden zonne-energie: De regels in dit hoofdstuk voor grondgebonden opstellingen voor zonne-energie gelden voor het landelijke gebied van Flevoland, gevolgd door twee uitzonderingsgevallen. Dit artikel kan goed aangevuld worden met een extra lid waarin zonne-energie op de vrijgekomen netaansluiting en zonne-energie als onderdeel van een lokale duurzame energielandschap tevens als uitzondering op het gestelde beleid toegestaan wordt.</p>	<p>Het artikel geeft het werkingsgebied weer op grond van het ontwerpbeleid. Onderdeel van het ontwerpbeleid maakt het plaatsingsverbod van zonnepanelen op agrarische grond in het buitengebied. De uitzonderingen beperken zich tot de - bij amendement - uitgezonderde gietwaterbassins in het aangemerkte glastuinbouwgebied en de zonprojecten die zijn toegerekend aan de eerste tranche. Met het oog op een eventuele nieuwe uitzondering wordt de mogelijkheid geboden om een goed onderbouwd plan voor te leggen aan Provinciale Staten.</p>	Geen
5.12	<p>VERZOEKEN Tot slot, om bovenstaande argumenten verzoeken wij u om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grondgebonden opwekinstallaties voor zonne-stroom op agrarische gronden mogelijk te maken bij vrijgekomen en/of bestaande netaansluitingen; • Grondgebonden opwekinstallaties voor zonne-stroom op agrarische gronden mogelijk te maken wanneer in combinatie met andere vormen van duurzame energie-opwekking; • Beide situaties als uitzondering op te nemen in de voorgenomen beleidswijzigingen; 	<p>We zijn bekend met het capaciteitsprobleem op het elektriciteitsnet en de mogelijkheden voor de opwek van zonne-energie met gebruikmaking van vrijgekomen aansluitingen en aansluitingen die worden gecombineerd met andere vormen van duurzame energieopwekking. Op 22 december 2021 hebben Provinciale Staten bij amendement "Geen zonnepanelen op agrarische gronden" het college</p>	Geen

5	Hoofdlĳn	Antwoord	Wĳzĳing in beleid
	<ul style="list-style-type: none"> De beoordeling van de uitzonderingen over te laten aan de gemeentes binnen de provincie Flevoland. 	<p>opgedragen om te bepalen dat agrarische gronden niet mogen worden ingezet voor plaatsing van zonnepanelen in het landelijk gebied. Dit op basis van het argument dat het telen op agrarische gronden vóór gaat op grondgebonden winning van zonne-energie. En dat opwekking binnen de bebouwde omgeving, in restgebieden en langs (water-)wegen gaat opwekking op de agrarische gronden. Daardoor kan deze oplossing niet worden benut op agrarische gronden in het buitengebied maar wel op locaties zonder agrarische bestemming of op locaties in het stedelijk gebied.</p> <p>Met het oog op een eventuele uitzondering wordt de mogelijkheid geboden om een goed onderbouwd plan voor te leggen aan Provinciale Staten.</p>	

6. Holland Solar

6	Hoofdlĳn	Antwoord	Wĳzĳing in beleid
6.1	<p>Realiseren van de klimaatdoelstellingen</p> <p>Holland Solar betreurt het voornemen van de Provinciale Staten om het toepassen van zonne-energie op landbouwgronden in beginsel uit te sluiten. Zonne-energie op land is hard nodig om de energietransitie tot een succes te maken. Zon in landschap is een techniek die zeer snel en efficiënt kan worden ontwikkeld, dit is een snelheid die hard nodig is om de gestelde doelen vanuit de Flevolandse RES'en, de Rijksoverheid en de EU te kunnen halen. Het uitsluiten van een bepaald landschapstype in heel Flevoland voor de uitrol van zonne-energie is daarmee een ongewenste rem voor de energietransitie.</p>	<p>Dank voor uw reactie.</p> <p>Bij de besluitvorming over de ontwerpbesluiten zijn verschillende belangen afgewogen. Enerzijds het belang om zonne-energie op te wekken zoals afgesproken in de RES 1.0. En anderzijds het belang om de agrarische gronden te kunnen blijven gebruiken voor de landbouw.</p> <p>Op 22 december 2021 hebben Provinciale Staten bij amendement "Geen zonnepanelen op agrarische gronden" het college</p>	Geen

		<p>opgedragen om te bepalen dat agrarische gronden niet mogen worden ingezet voor plaatsing van zonnepanelen in het landelijk gebied. Dit op basis van het argument dat het telen op agrarische gronden vóór gaat op grondgebonden winning van zonne-energie. En dat opwekking binnen de bebouwde omgeving, in restgebieden en langs (water-)wegen gaat opwekking op de agrarische gronden. Daardoor kan de toepassing Zon op land niet worden uitgerold op agrarische gronden in het buitengebied en blijven de agrarische gronden behouden voor de agrarische bedrijfsvoering.</p> <p>Met het oog op een eventuele uitzondering wordt de mogelijkheid geboden om een goed onderbouwd plan voor te leggen aan Provinciale Staten.</p>	
6.2	<p>Zonne-energie als verdienmodel voor de agrarische sector</p> <p>Naast de noodzaak voor een snelle uitrol van hernieuwbare energie zijn er nog enkele andere argumenten waarom het uitsluiten van zonne-energie projecten op landbouwgronden niet ten voordele van de bredere beleidsdoelstellingen van Flevoland is. Flevoland levert als provincie al een enorm grote bijdrage aan het behalen van de klimaatdoelstellingen. Mede daarom is de grond in Flevoland schaars. Het is derhalve van groot belang dat de beschikbare ruimte efficiënt benut wordt. Ook is in het Coalitieakkoord Rutte IV specifiek benoemd dat hernieuwbare energieproductie op land bij voorkeur multifunctioneel moet worden ingepast. Agri-PV (zonnepanelen boven agrarische productie) is hier een ontzettend mooie invulling van die met ingediend voorstel niet kan worden verzilverd. Door het toepassen van agri-PV en andere typen van het opwekken van zonne-energie worden Flevolandse agrariërs in staat gesteld om over te stappen op een duurzame en toekomstbestendige vorm van voedselproductie. Immers kunnen agrariërs zichzelf op deze manier van een extra inkomstenbron voorzien.</p>	<p>We nemen met belangstelling kennis van uw ideeën.</p> <p>In het ontwerp-zonbeleid gaat het overigens niet zozeer over de urgentie of de ambitie van de klimaatdoelstellingen, maar vooral over ruimtelijke regelgeving omtrent de locaties van grondgebonden zonne-energie.</p> <p>Voor een duurzaam behoud van de agrarische sector is evenzeer van de belang dat agrarische grond duurzaam beschikbaar blijft. Provinciale Staten hebben als uitgangspunt aangenomen dat het telen op agrarische gronden vóór gaat op grondgebonden winning van zonne-energie, juist met dat oogmerk. Het overschakelen naar minder intensieve vormen van landbouw zou niet a priori afhankelijk</p>	Geen

	<p>Met name in de gebieden rond de Oostvaardersplassen en Zeewolde is de stikstofopgave enorm groot. De verwachting is dan ook dat rondom deze gebieden landbouwgronden aangewezen zullen worden als bufferzones waar de veestapel zal moeten inkrimpen. Juist op deze gronden kunnen zonne-energieprojecten van grote toegevoegde waarde zijn. Met de realisatie van zonne-energieprojecten op deze gronden hoeft een eventuele inkrimping van huidige activiteiten namelijk niet te leiden tot het staken van de gehele agrarische bedrijfsactiviteiten om bedrijfseconomische redenen. Met andere woorden kunnen zonne-energieprojecten op agrarische grond in het bijzonder daar uitkomst aan de agrariër bieden om de negatieve effecten van een eventuele inkrimping van de veestapel bedrijfseconomisch te verlichten.</p>	<p>moeten worden gesteld van inkomsten uit de opwek van hernieuwbare energie.</p> <p>De Oostvaardersplassen zijn niet stikstofgevoelig. De grootste stikstofopgave ligt voor de provincie Flevoland bij de Wieden-Weerribben (noordoostkant van de Noordoostpolder). Daar is ook een gebiedsproces gestart. In haar startnotitie NPLG heeft het Rijk een richtinggevende kaart opgenomen met stikstofdoelen per gebied. Ook hier volgen de door u genoemde gebieden niet uit.</p> <p>Daar waar er een reductieopgave is kan een ander grondgebruik (waarbij bemesting wegvalt) zeker leiden tot reducties.</p>	
6.3	<p>Slim gebruik maken van bestaande netcapaciteit</p> <p>Ten derde remt het uitsluiten van zonne-energie op landbouwgronden ook het slim inpassen van hernieuwbare energie op de bestaande capaciteit van het elektriciteitsnet. Netcongestie is een van de voornaamste knelpunten waar de energietransitie tegen aanloopt. De provincie Flevoland heeft een groot aantal windenergie projecten die zijn gerealiseerd op of rondom landbouwgronden. Al deze windturbines zijn reeds aangesloten op het elektriciteitsnet en leveren veel wind. Flevoland is daarmee een koploper in het realiseren van de Nederlandse energietransitie.</p> <p>De opwekprofielen van wind- en zonne-energie zijn complementair aan elkaar. Hierdoor is het delen van dezelfde netaansluiting voor deze twee productie-installaties een slimme oplossing voor het verhogen van het aandeel hernieuwbare energie, terwijl er tegelijkertijd ook zo slim mogelijk gebruik wordt gemaakt van de bestaande infrastructuur. Er wordt namelijk op meer tijden van dezelfde netcapaciteit gebruik gemaakt. Door het uitsluiten van zonne-energie op landbouwgronden in de provincie Flevoland wordt deze maatschappelijk goedkope en daardoor wenselijke manier van het gebruiken van schaarse netinfrastructuur belemmert. Het (in)direct niet toestaan om gebruik te maken van de mogelijkheden voor cable pooling leiden tot hogere maatschappelijke kosten, gezien de gevraagde mate van uitbreiding van de netinfrastructuur hoger zal zijn. Al met al betekent dit dat een groter aandeel</p>	<p>We zijn bekend met het capaciteitsprobleem op het elektriciteitsnet en de mogelijkheid die bestaande netaansluitingen van windturbines bieden voor de opwek van zonne-energie met gebruikmaking van cable pooling.</p> <p>Op 22 december 2021 hebben Provinciale Staten bij amendement "Geen zonnepanelen op agrarische gronden" het college opgedragen om te bepalen dat agrarische gronden niet mogen worden ingezet voor plaatsing van zonnepanelen in het landelijk gebied. Dit mede op basis van het argument dat het telen op agrarische gronden vóór gaat op grondgebonden winning van zonne-energie. Daardoor kan deze oplossing niet worden benut op agrarische gronden in het buitengebied maar wel op locaties zonder agrarische bestemming of op locaties in het stedelijk gebied.</p> <p>Met het oog op een eventuele uitzondering wordt de mogelijkheid geboden om een goed</p>	Geen

	van het door de Nederlandse burger betaalde belastinggeld nodig is om de energiemix te verduurzamen dan wanneer deze gronden en mogelijkheden tot cablepooling niet in beginsel worden uitgesloten voor zonne-energieprojecten.	onderbouwd plan voor te leggen aan Provinciale Staten.	
6.4	Verbeteren van de biodiversiteit Ten vierde is een veelgehoord argument voor het uitsluiten van zonne-energie projecten op landbouwgronden de negatieve impact die zonneparken kunnen hebben op de kwaliteit van bijvoorbeeld de bodem en overige flora en fauna rondom het park. Recente onderzoeken tonen aan dat deze perceptie van negatieve impact incorrect is en dat, bij juiste inpassing, zonneparken juist de bodemkwaliteit en ecologische waarden van de grond in en rondom zonneparken kan verbeteren. Dit is daarom dan ook geen reden om zonne-energie projecten uit te sluiten van landbouwgronden.	Het is de provincie bekend dat bij de juiste inpassing van zonneparken de bodemkwaliteit kan worden behouden en de biodiversiteit kan worden verstrekt. Naar aanleiding daarvan is de bouwsteen Behoud bodemkwaliteit en versterk de biodiversiteit aan het beleid toegevoegd. Verbetering van de biodiversiteit vormde derhalve ook niet de onderbouwing van het verbod op plaatsing van zonnepanelen op agrarische gronden in het buitengebied.	Geen
6.5	In conclusie is Holland Solar blij met de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen gezien de sector met grote zorgen naar de voorgestelde wijzigingen kijkt. Holland Solar pleit er, om bovengenoemde redenen, voor dat zonne-energie op landbouwgronden niet in beginsel wordt uitgesloten. Middels maatwerk en de juiste voorwaarden kan zonne-energie goed ingepast worden op landbouwgronden in Flevoland. Op deze manier kan de energietransitie de nodige snelheid behouden, de agrariër zijn verdienmodel aanvullen en wordt hernieuwbare energie voor zo min mogelijk maatschappelijke kosten gerealiseerd.	We nemen kennis van uw zorgen en uw betoog. We verwijzen in dit kader naar de reeds hierboven toegelichte belangenafweging en het - in dat kader - op 22 december 2021 door Provinciale Staten aangenomen amendement "Geen zonnepanelen op agrarische gronden". Met het oog op een eventuele uitzondering wordt de mogelijkheid geboden om een goed onderbouwd plan voor te leggen aan Provinciale Staten.	Geen

7. Turbine Zon B.V.

7	Hoofdlijn	Antwoord	Wijziging in beleid
7.1	Ik wijs u graag op de gevolgen van het voorgenomen generieke verbod van zonne-energie op agrarische grond (hierna: het Verbod). 1. Het Verbod beperkt sterk de mogelijkheid om het bestaande elektriciteitsnet in Flevoland beter te benutten. Dit terwijl inbreiding van het huidige elektriciteitsnet de enige optie is om nog opwekinstallaties voor	Dank voor uw reactie. We zijn bekend met het capaciteitsprobleem op het elektriciteitsnet en de mogelijkheid die bestaande netaansluitingen van windturbines bieden ten behoeve van	Geen

	<p>groene stroom aan te sluiten. Het elektriciteitsnet van Flevoland is namelijk vol en daarmee komen de Flevolandse doelstellingen voor de energietransitie in het geding. Dit betekent dat nieuwe stroomproducenten of stroomafnemers niet kunnen worden aangesloten, anders dan op bestaande aansluitingen. Echter die bestaande aansluitingen zijn vaak van windturbines en staan in Flevoland meestal op agrarisch bestemde grond.</p> <p>Toelichting: Op een windturbine-aansluiting kan ook een zonnestroominstallatie worden aangesloten zonder dat daarmee het elektriciteitsnet extra wordt belast. Dit is een voorbeeld van netinbreiding en wordt in de sector ook wel cable pooling, kabeldeling of MELOEA genoemd. De productie van zonnestroom is namelijk 95% complementair aan de productie van windstroom. Praktisch voorgesteld: de windturbine-aansluiting is vergelijkbaar met een bierglas. Het Flevolandse elektriciteitsnet is vergelijkbaar met een meter bier. Als de netbeheerder stelt dat het vol is, dan zijn alle 13 plekken in de meter met glazen bezet. Maar de glazen zijn niet allemaal en altijd tot de rand gevuld. Als het hard waait kan het bierglas worden gevuld tot de rand. Als het zacht waait dan vult het glas zich niet volledig. Vanuit een ander vat (de zonnestroominstallatie) kan het overblijvende volume worden opgevuld. Door het delen van aansluitingen (bierglazen) kunnen dus meerdere productie-installaties hun stroom afzetten op het elektriciteitsnet.</p>	<p>zonne-energie met gebruikmaking van cable pooling.</p>	
7.2	<p>2. Het Verbod doet geen recht aan de grote verschillen in zonnestroominstallaties en hun verschillen in ruimtelijke inpasbaarheid. Turbine Zon B.V. verkoopt mobiele zonnestroominstallatie (Emoves Solar) waarmee verplaatsbare kleinschalige zonnevelden kunnen worden gemaakt. De Emove Solar is slechts 1,30m hoog, waar het hoogste punt van een klassieke veldopstelling van 2,50m is. Daarmee valt ons mobiele zonneveld makkelijk weg in het open Flevolandse landschap en zijn ze ook makkelijk aan het zicht te onttrekken. Bijvoorbeeld door ze achter boerderijen te plaatsen waarmee ze niet of nauwelijks zichtbaar zijn vanaf de openbare weg. Eén Emove Solar neemt 100 m2 in beslag. Het plaatsen van deze mobiele zonnestroominstallatie nabij windturbines neemt een tiende tot een halve hectare grond in beslag. We bieden daarmee dus een mobiel en zeer kleinschalige zonnestroominstallatie aan die onzes inziens een totaal andere uitstraling heeft dan de klassieke vaste opstellingen.</p>	<p>Op 22 december 2021 hebben Provinciale Staten bij amendement "Geen zonnepanelen op agrarische gronden" het college opgedragen om te bepalen dat agrarische gronden niet mogen worden ingezet voor plaatsing van zonnepanelen in het landelijk gebied. Dit mede op basis van het argument dat het telen op agrarische gronden vóór gaat op grondgebonden winning van zonne-energie. Met het oog op een eventuele uitzondering wordt de mogelijkheid geboden om een goed onderbouwd</p>	<p>Geen</p>

		<p>plan voor te leggen aan Provinciale Staten.</p> <p>Toepassing van kleinschalige grondgebonden zon direct bij de boerderij of schuur wordt niet uitgesloten. De (voormalige) agrarische bouwpercelen waar zelfstandige, bij elkaar horende bebouwing is toegelaten vallen, conform de Omgevingsverordening Flevoland, niet onder de definitie van agrarische grond en derhalve ook niet onder het verbod van plaatsing van grondgebonden zon. Hiervoor moet mogelijk wel de gebruikelijke uitgebreide procedure worden doorlopen.</p>	
7.3	<p>3. Het Verbod ontmoedigt ondernemerschap en verkleint de afzetmarkt voor innovatieve oplossingen voor de energietransitie. Ik geef u vier voorbeelden uit onze praktijk.</p> <p>a) Bij elke turbine in Flevoland (ca. 640 stuks) kunnen 10 tot 40 Emoves van elk 21 kWp worden geplaatst. Daarmee kunnen we zo'n 270 MWp aan opwekvermogen voor groene stroom bijplaatsen en zo'n 220.000 MWh aan groene stroom produceren – zonder uitbreiding van het elektriciteitsnet! Echter, vaak zijn de beoogde locaties naast de windturbine bestemd als agrarische grond.</p> <p>b) In Flevoland moeten oudere windturbines plaats maken voor Windplannen Blauw en Groen en Windpark Zeewolde. De turbine eigenaren willen graag blijven ondernemen in de duurzame energievoorziening. Turbine Zon biedt hun een oplossing door een kleinschalige en mobiele zonnestroominstallatie te plaatsen op de plek waar de turbine eerst stond. Deze grond is echter vaak bestemd als agrarisch.</p> <p>c) Agrariërs willen onze verrijdbare zonnestroominstallatie laten meerouleren in hun gewasplan. Eens in de zoveel jaar moet een akker namelijk braak liggen, zodat de landbouwgrond zich kan herstellen. Daarvoor wordt een rustgewas ingezaaid. Op dat rustgewas kan de verrijdbare zonnestroominstallatie worden geplaatst. De grond kan dan herstellen,</p>	<p>Ten aanzien van de punten 3a tot en met 3c: we nemen met belangstelling kennis van uw innovatieve ideeën. Met het oog op een eventuele uitzondering wordt de mogelijkheid geboden om een goed onderbouwd plan voor te leggen aan provinciale staten.</p> <p>Ten aanzien van punt 3d: toepassing van kleinschalige grondgebonden zon direct bij de boerderij of schuur wordt niet uitgesloten. De (voormalige) agrarische bouwpercelen waar zelfstandige, bij elkaar horende bebouwing is toegelaten vallen, conform de Omgevingsverordening Flevoland, niet onder de definitie van agrarische grond en derhalve ook niet onder het verbod van plaatsing van grondgebonden zon. Hiervoor moet</p>	Geen

	<p>terwijl de boer zonnestroom oogst. Het Verbod haalt een streep door dit innovatieve concept.</p> <p>d) Voor de elektrificatie van het boerenbedrijf (denk aan besproeing en landbouwvoertuigen) is extra groene stroom nodig. Vaak volstaat het vermogen van de zonnepanelen op de boerenschuren niet in die energiebehoefte en biedt een kleinschalig (mobiel) zonnenveld (achter de hoeve) uitkomst. Echter is grond achter de hoeve nagenoeg altijd als agrarisch bestemd.</p>	<p>mogelijk wel de gebruikelijke uitgebreide procedure worden doorlopen.</p>	
7.4	<p>Tevens wil ik u er graag op wijzen dat de geboden kier om toch een zonnestroominstallatie op agrarische grond te plaatsen in de praktijk onbruikbaar zal blijken voor kleinschalige zonnestroominstallaties. De wijziging van het Omgevingsprogramma Flevoland in sectie 6.1.2.2. Zonne-energie onder de paragraaf Provinciale Zonneladder, punt 4, stelt weliswaar dat gemeentes de mogelijkheid hebben om af te wijken van het generiek verbod, mits zij een onderbouwd voorstel aan de Provinciale Staten voorleggen. Dat zal ongetwijfeld eerst een uitgebreide omgevingsvergunningsprocedure vergen. De kosten die daarmee gemoeid zijn kunnen niet worden gedragen door het verdienmodel van kleinschalige zonnestroominstallaties. Indien gewenst kan ik u daar een cijfermatige onderbouwing van toesturen.</p>	<p>Wij zijn ons ervan bewust dat het indienen van een onderbouwd voorstel bij Provinciale Staten, naast een uitgebreide ruimtelijke procedure, een extra procedure met zich meebrengt. In de praktijk betekent dit dat gemeente en provincie de procedures op elkaar zullen afstemmen. De gemeente kan het ontwerpbesluit voor het omgevingsplan pas vaststellen gelijktijdig met of na het positieve ontwerpbesluit van Provinciale Staten op het verzoek van de initiatiefnemer. Voor kleinschalige installaties kan deze drempel met het oog op de kosten mogelijk te hoog zijn. Echter: kleinschalige grondgebonden zonnestroominstallaties kunnen ook worden gerealiseerd op locaties zonder agrarische bestemming of op locaties in het stedelijk gebied. Bovendien zijn kleinschalige zonnestroominstallaties bij uitstek geschikt voor Zon op dak.</p>	Geen
7.5	<p>Tot slot, ik vraag u vanwege bovenstaande argumenten om uw voorgenomen besluit aan te passen en zonneastroominstallaties op agrarisch bestemde grond mogelijk te laten zijn – of toch op zijn minst toe te staan voor (her)gebruik van bestaande aansluitingen en als ondersteuning van de landbouwtransitie. Ik wens u veel wijsheid toe.</p>	<p>Dank voor uw wens.</p> <p>Met betrekking tot uw verzoek verwijzen we naar de reeds hierboven toegelichte belangenafweging en het - in dat kader - op 22 december 2021 door Provinciale Staten aangenomen</p>	Geen

		amendement "Geen zonnepanelen op agrarische gronden". Met het oog op een eventuele uitzondering wordt de mogelijkheid geboden om een goed onderbouwd plan voor te leggen aan Provinciale Staten.	
--	--	---	--

4. Wijzigingen

4.1 Ambtshalve aanpassingen

Deze nota bevat ook een aantal ambtshalve voorgestelde wijzigingen van het ontwerp waarmee, aanvullend op de externe reacties, geconstateerde onjuistheden en onduidelijkheden worden verholpen.

B. Ontwerp Verordening inzake wijziging regels grondgebonden zonne-energie in het landelijk gebied van Flevoland.

- De kaart Uitzonderingsgebieden voor zonne-energie op agrarische gronden wordt toegevoegd door een nieuw onderdeel F (Toevoegen kaarten) toe te voegen aan artikel I;
- De kaart Grondgebonden zonne-energie in het landelijk gebied:
 - wordt in artikel I hernoemd tot kaart Uitzondering glastuinbouw i.r.t. zonne-energie in landelijk gebied, zodat deze noemer overeenkomt met de noemer van het werkingsgebied in artikel II en
 - wordt qua omvang gelijk getrokken met de plankaarten van de gemeentelijke bestemmingsplannen voor de glastuinbouwgebieden rondom Luttelgeest/Marknesse en Ens;
 - wordt toegevoegd door een nieuw onderdeel F (Toevoegen kaarten) toe te voegen aan artikel I;
- De datum van inwerkingtreding wordt bepaald op de dag na publicatie in het provinciaal blad.

C. Ontwerp Openstellingsbesluit Tweede tranche Structuurvisie Zon.

- De formulering van artikel V en VI is verbeterd.